

جریان‌شناسی تفکر سیاسی در جهان اسلام

به کوشش محسن مهاجرنیا

www.ketab.ir

جریان‌شناسی تفکر سیاسی در جهان اسلام

به کوشش محسن مهاجرنیا

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ پنجم: ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۵۰ نسخه

طراح جلد: سید ایمان نوری نجفی

چاپ و صحافی: آرزوی دیدار

سرشناسه: مهاجرنیا، محسن، ۱۳۴۴ -

عنوان و نام پدیدآور: جریان‌شناسی تفکر سیاسی در جهان اسلام/ محسن مهاجرنیا.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۵۹۶ص.

شابک: ۹۰ - ۳۲۵ - ۱۰۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: علوم سیاسی - بررسی و شناخت.

موضوع: اسلام و سیاست.

موضوع: اسلام - تجدید حیات فکری.

موضوع: علوم سیاسی - ایران.

موضوع: بنیادگرایی اسلامی. موضوع: بنیادگرایی مذهبی.

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج ۴ / م ۸۵ / JA ۷۱

رده‌بندی دیویی: ۳۲۰

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۵۸۸۲۳

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبهشتی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶، تلفن: ۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۵۰۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران، خیابان انقلاب، روپروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷

قیمت کتاب مطابق QR کد پشت جلد

مراجعه به آدرس وبگاه www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

پیشگفتار ۱۷

مقدمه ۲۱

الف) جناح ۲۴

ب) طیف سیاسی ۲۵

ج) حزب و گروه سیاسی ۲۵

فصل اول: جریان اصول‌گرایی ۳۳

درآمد ۳۵

گفتار اول: تمهیدات نظری ۳۷

الف) چارچوب و روش بحث ۳۷

ب) دانش‌واژه‌ها ۳۷

۱. مفاهیم اصلی ۳۸

۲. مفاهیم همسو ۴۷

۲-۱. بنیادگرایی ۴۷

۲-۲. سنت‌گرایی ۴۹

۲-۳. نواندیشی دینی ۵۱

ج) منابع و مبانی نظری ۵۵

۱. منابع ۵۵

کتابنامه..... ۴۱۵

فصل هفتم: جریان اخوان المسلمین..... ۴۱۹

- درآمد..... ۴۲۱
- گفتار اول: مفاهیم اصلی و کلیات..... ۴۲۳
- الف) اسلام سیاسی..... ۴۲۵
- ب) بنیادگرایی..... ۴۲۷
- ج) اصول‌گرایی اسلامی..... ۴۲۹
۱. جامعیت و شمولیت دین اسلام..... ۴۳۰
۲. پیوند دین و سیاست در اسلام..... ۴۳۰
۳. بازگشت به اصول و مبانی..... ۴۳۰
۴. بوروکراسی حکومت اسلامی..... ۴۳۱
۵. عمل‌گرایی..... ۴۳۲
- گفتار دوم: شکل‌گیری اخوان المسلمین..... ۴۳۳
- الف) تحولات و رهبران اخوان المسلمین بعد از حسن البناء..... ۴۳۹
- ب) جریان‌شناسی موردی اخوان المسلمین در برخی از کشورها..... ۴۴۸
۱. اخوان در فلسطین..... ۴۴۹
- ۱-۱. تشکیلات و رهبران..... ۴۵۰
- ۱-۲. جنبش جهاد اسلامی..... ۴۵۱
۲. اخوان المسلمین در سوریه..... ۴۵۱
۳. اخوان المسلمین در لبنان..... ۴۵۲
۴. اخوان در قطر..... ۴۵۴
۵. اخوان المسلمین در سودان..... ۴۵۶
- گفتار سوم: دین، فرهنگ و سیاست..... ۴۶۱
- گفتار چهارم: مشروعیت و خاستگاه نظام سیاسی اسلام..... ۴۶۵
- الف) اهداف، شکل و ساختار حکومت اسلامی..... ۴۶۶
۱. اهداف دولت اسلامی..... ۴۶۶

۴۶۷	ساختار حکومت
۴۶۸	(ب) مهم‌ترین عناصر تشکیل دهنده نظام اسلامی از نظر اخوان
۴۶۸	۱. شریعت، اعتبار و کارایی آن در عصر جدید
۴۶۹	۲. ارتباط و یگانگی دین و سیاست
۴۷۰	(ج) نظام اسلامی
۴۷۰	۱. نظام سیاسی
۴۷۲	۲. نظام اقتصادی (اقتصاد بر مبنای اخلاق)
۴۷۳	۳. نظام اجتماعی
۴۷۵	گفتار پنجم: نگرش به غرب
۴۷۷	گفتار ششم: آسیب‌شناسی
۴۷۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۴۸۱	کتابنامه

فصل هشتم: جریان وهابی القاعده ۴۸۷

۴۸۹	درآمد
۴۹۳	گفتار اول: وهابیت
۴۹۳	الف) پیشینه اندیشه وهابیت
۴۹۶	(ب) دلایل گسترش وهابیت
۴۹۸	۱. وقوع انقلاب اسلامی ایران
۵۰۱	۲. اشغال افغانستان توسط شوروی
۵۰۵	گفتار دوم: اندیشه سیاسی سید قطب
۵۰۶	الف) مفاهیم اصلی اندیشه سید قطب
۵۰۷	۱. جاهلیت
۵۱۲	۲. حاکمیت و عبودیت
۵۱۵	۳. جماعت
۵۱۷	(ب) سید قطب و اسلام‌گرایی معاصر
۵۲۱	گفتار سوم: جهاد

۵۲۲	الف) جهاد در قرآن و سنت
۵۲۳	ب) گروه‌های نظامی اسلام‌گرا و جهاد
۵۳۳	گفتار چهارم: نووهایسیم؛ به مثابه شاخه‌ای از سنت‌گرایی
۵۳۳	الف) اسامه بن لادن؛ جهاد علیه آمریکا
۵۳۹	ب) کشتار به نام اسلام؛ دلایل شرعی القاعده برای حملات یازده سپتامبر
۵۴۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۵۵۱	کتابنامه

خاتمه: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۵۵۷

۵۶۱	الف) مشترکات جریان‌های سیاسی
۵۶۴	ب) تمایزهای جریان‌های سیاسی
۵۶۷	فهرست آیات
۵۶۹	فهرست روایات
۵۷۱	نمایه
۵۸۵	نمایه موضوعی

www.ketab.ir

پیشگفتار

در پرتو پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، بار دیگر دین و معرفت دینی به ویژه تعالیم متعالی اسلامی، به عنوان فکر و فرهنگ مترقی و نجات بخش آدمی، در عرصه حیات انسان معاصر ظاهر شد. تجدید حیات تعالیم و حیاتی و ارزش‌های اسلامی از سوی سبب بیداری و خودباوری ملت‌های مسلمان و احیای روح ستم‌ستیزی در آنان شد و از دیگر سو باعث نمایان‌تر شدن سست‌پایگی مسلک‌ها و مکاتب بشری و نظام‌های مبتنی بر آن‌ها گشت.

بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پردازی و نوآوری پیرامون زیرساخت‌های اندیشه‌ی دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری، به فراخور شرایط کنونی و درخور این رستخیز عظیم و نیز لزوم آسیب‌شناسی در حوزه فرهنگ ملی و باوردداشت‌های رایج دینی به منظور عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه‌ی دینی و زدودن پیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی دین و تبیین و عرضه‌ی صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل کرده و نسل جوان کشور، تأسیس نهاد علمی-پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی محض و کارآمدی را فرض می‌نمود.

بر این اساس «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به عنوان یک نهاد علمی-فکری حسب‌الامر و بر اساس نظر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی

نجفعلی غلامی برای تدوین مقاله بنیاد‌گرایی، محمدرضا کریمی والا برای تدوین مقاله اصول‌گرایی اسلامی، مهدی بخشی شیخ احمد برای تدوین مقاله بنیادهای فکری القاعده: نووهایسم و محمد امیر ناصری برای تدوین مقاله جریان سلفی و از همه اعضای شورای علمی گروه به ویژه از آقایان مسعود پورفرد و عبدالوهاب فراتی که زحمت ارزیابی این مجموعه مقالات را بر عهده داشتند و همچنین از همه اعضای شورای علمی گروه سیاست، تقدیر فراوان داشته باشیم. امیدواریم نظرها و دیدگاه‌های صائب خوانندگان عزیز و علاقمندان به حوزه مباحث اندیشه سیاسی و موضوع جریان‌شناسی سیاسی، ما را در اصلاح و تکمیل اثر حاضر یاری کنند.

گروه سیاست

پژوهشکده نظام‌های اسلامی